

*Грищенко І. В.,
викладач кафедри гуманітарних і фундаментальних дисциплін Вінницького навчально-наукового інституту економіки ТНЕУ, м. Вінниця*

*Білецька Н. В.,
к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів, оподаткування та торговельного підприємництва, Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва, м. Вінниця*

*Циганчук В. А.,
викладач Вінницького коледжу економіки та підприємництва ТНЕУ, м. Вінниця*

ФАКТОРИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. В статті відмічено, що, створюючи привабливий інвестиційний клімат, необхідно чітко уявляти собі, що інвестори - це досить широке коло суб'єктів ринку, що мають різні цілі, пріоритети, принципи прийняття інвестиційних рішень і ставлення до ризиків. Таким чином, переваги у виборі інвесторів повинні базуватися на глибшому розумінні структури вітчизняної економіки й особливостей її розвитку. Економічне зростання забезпечується цілим рядом найважливіших факторів: рівнем економічних свобод на підприємстві, адекватним правовим захистом підприємництва, рівнем безпеки підприємств, наявністю вагомих стимулів до ведення підприємницької діяльності. Всі фактори, що впливають на інвестиційну діяльність, у залежності від їх рівня можна класифікувати на дві групи: фактори, що впливають на інвестиційну діяльність на макрорівні; фактори, що впливають на інвестиційну діяльність на мікрорівні. Першою макроекономічною передумовою активізації інвестиційної діяльності є зниження інфляції. Другим фактором активізації інвестиційної діяльності є зниження банківського відсотка. Третім фактором активізації інвестиційної діяльності є ослаблення жорсткості грошової політики і збільшення внутрішнього попиту. Четвертим фактором активізації інвестиційної діяльності є перетворення заощаджень населення і засобів інших суб'єктів ринку в джерело фінансування інвестицій. П'ятий фактор активізації інвестиційної діяльності – це технологічний прогрес. Шостим фактором активізації інвестиційної діяльності є інвестиційний клімат у країні. Сьомим фактором активізації інвестиційної діяльності є циклічність економічної динаміки.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, активізація інвестиційної діяльності, фактори впливу на інвестиційну діяльність.

*Grischenko I. V.,
Lecturer of Department of Humanitarian and Fundamental Disciplines of the Vinnytsya Educational-Scientific Institute of Economics of TNEU, Vinnytsya*

*Biletska N. V.,
Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Taxation and Trade Entrepreneurship, Vinnytsya Institute of Clothes Design and Entrepreneurship, Vinnytsya*

*Ciganchuk V. A.,
Lecturer of the Vinnytsya College of Economics and Entrepreneurship of TNEU, Vinnytsya*

FACTORS OF REVITALIZATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF ENTERPRISES

Abstract. *It is noted in the article, that creating an attractive investment climate rests on understanding that investors are a fairly wide range of market players with different goals, priorities, principles of investment decisions and attitude to risks. Thus, the advantages of choosing investors should be based on a deeper understanding of the structure of the domestic economy and the peculiarities of its development. Economic growth is ensured by a number of key factors: the level of economic freedoms in the enterprise, adequate legal protection of entrepreneurship, the level of security of entrepreneurs, the presence of significant incentives for entrepreneurial activity. All factors influencing investment activity, depending on their level, can be classified into two groups: factors influencing investment activity at the macro level; factors influencing investment activity at the micro level. The first macroeconomic prerequisite for the intensification of investment activity is the reduction of inflation. The second factor in the intensification of investment activity is the decline in bank loans interest rates. The third factor in boosting investment activity is the weakening of monetary policy tightening and increasing domestic demand. The fourth factor in the intensification of investment activity is the transformation of the savings of the population and the means of other market players into the source of investment financing. Fifth factor of activation of investment activity is technological progress. The sixth factor in boosting investment activity is the investment climate in the country. The seventh factor in the intensification of investment activity is the cyclical nature of economic dynamics.*

Keywords: investments, investment attractiveness, revitalization of investment activity, factors of influence on investment activity.

Постановка проблеми. Необхідність створення в Україні привабливого інвестиційного клімату вже давно ні у кого не викликає сумніву. Основні атрибути привабливого інвестиційного клімату також широко відомі: сприятливий податковий режим, розвинене законодавство, умови для справедливої конкуренції, ефективна судова система, мінімальні адміністративні бар'єри та якісна інфраструктура для розвитку бізнесу. Останнім часом велика увага справедливо приділяється питанням культури корпоративних відносин: взаємодії акціонерів менеджменту, персоналу і підприємства. Проте, створюючи привабливий інвестиційний клімат, необхідно чітко уявляти собі: інвестори - це досить широке коло суб'єктів ринку, що мають різні цілі, пріоритети, принципи прийняття інвестиційних рішень і ставлення до ризиків. Таким чином, переваги у виборі інвесторів повинні базуватися на глибшому розумінні структури вітчизняної економіки та особливостей її розвитку.

Сьогодні в конкурентній боротьбі перемагає не те підприємство, яке володіє значними активами, а те, яке може швидше створювати, розвивати нові активи. Тобто лідерство в конкурентній боротьбі залежить від ключових компетенцій, якими володіє підприємство, а також його динамічних здібностей. Ключові компетенції повинні створювати реальні бар'єри для конкурентів: бізнес-процеси, організаційні структури, специфічні навички персоналу, науково-дослідні роботи, зв'язки з дилерами і дистриб'юторами і т.п. Проте про одну найважливішу компетенцію часто забувають. Це здатність швидко й ефективно залучати капітал, без якого про лідерство на ринку можна забути. Без зовнішнього капіталу ні про які здібності швидко створювати і розвивати нові активи не може бути і мови. Підприємство повинно мати можливість у разі потреби швидко і

недорого залучати капітал, як будь-який інший ресурс, потрібний для розвитку бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню сутності інвестиційної привабливості та факторів її активізації присвячені праці таких вчених, як Р. Барнета, З. Беккера, Т. Візлера, З. Гошала, Р. Менша, Р. Мінцберга, Е. Менсфілда, Б. Санто, Б. Твісса, С. Фельдмана, Й. Шумпетера, В. П. Баранчєєва, С. Д. Бешельова, Ю. В. Вертакова, Г. Я. Гольдштейна, Л. М. Гохберга, В. А. Кабанова, Н. Ю. Круглова, Н. П. Масленникова, В. М. Мішина та ін.

Розвиток сучасних концепцій інвестиційної привабливості та факторів її активізації висвітлено в працях Е. Дахмена, Д. Кетелса, Е. Лімера, М. Портера, А. Солімано, Д. Сольє, С. Фельдмана, М. Енрайта та ряду інших вчених.

Постановка завдання. На сьогоднішній день більшість українських підприємств намагаються, в основному безуспішно, фінансувати зростання бізнесу виключно за рахунок банківських кредитів або власного прибутку. При цьому вони не мають у своєму розпорядженні достатнього забезпечення для отримання позик, а втрачений час на акумуляцію власного прибутку приводить до програшу конкурентам, здатним залучати зовнішній капітал. Теза про необхідність вагомого зростання іноземних інвестицій, що залучаються до економіки нашої держави, стає невід'ємною частиною більшості масштабних економічних програм. Це обумовлює актуальність досліджень, пов'язаних із розробкою механізму розвитку корпоративного управління як чинника підвищення інвестиційної привабливості підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корпоративна стратегія визначає і показує наміри і цілі підприємства дотримуватися лінії поведінки і

планів заходів, необхідних для досягнення поставлених цілей. Система стратегічних рішень підприємства визначає обсяги і рівень ділової активності, в якій проявляє себе підприємство, тип економічної і соціальної організації, до створення якою вона прагне, а також рівень економічного і позаекономічного внеску, який підприємство має намір внести до життя акціонерів компанії, її службовців, споживачів і місцевого населення [1, с. 136].

На рівні підприємства від корпоративної стратегії залежить його місце на конкурентному ринку. Ринкової переваги підприємство досягає тоді, коли ефективно залучає свої ресурси і можливості їх використання.

В основу процесу компетентної оцінки корпоративної стратегії покладається оцінка слабких і сильних сторін підприємства в контексті тих можливостей і загроз, які передбачає ринок. Можливості, які не підкріплені компетентністю, не приносять результатів, тому їх визначення повинно супроводжуватися аналізом здібностей і ресурсів, необхідних для реалізації цих можливостей [2, с. 60]. Те, що на визначеному ринку реально отримати прибуток, не припускає автоматично: підприємство, що не має достатніх даних і навичок роботи, зможе це зробити.

По самій своїй природі стратегічний вибір обумовлює вкладення вагомих ресурсів і значний ризик з перспективою ймовірно віддалених доходів. Рівень ризиків, пов'язаних із зробленим підприємством вибором, важко визначити напевно, але він повинен співвідноситися з обсягами ресурсів підприємства, а також із можливостями його керівництва і працівників [3, с. 71]. Жодне з підприємств не зможе досягти успіхів, реалізуючи стратегії, які розходяться з інтересами середньої ланки керівників і працівників. Прихильність стратегії є запорукою її ефективної реалізації, і характер стратегічного вибору, зробленого підприємством, повинен враховувати ступінь привабливості тієї або іншої стратегії для працівників підприємства [4, с. 83].

Стратегія є довгостроковою програмою, яка повинна постійно піддаватися оцінці і контролю. Нездатність стратегії принести очікувані результати протягом певного періоду часу зовсім не завжди говорить про помилки в стратегічному плануванні – це може бути результатом короткострокових негативних процесів, що спостерігаються в межах ризиків [4, с. 88].

Незалежно від того, наскільки привабливі можливості, що відкриваються перед підприємством, не варто вкладати в їх реалізацію засоби, покладаючись тільки на фактор очікуваного прибутку.

Стратегія не є вільним від оціночного підходу вибором ринкових можливостей: у процесі розробки і реалізації стратегії в рівній мірі повинні враховуватися і корпоративні цінності, і завдання підприємства, і його можливості [5, с. 158].

Поява у визначенні “стратегічне управління” слова “ринкове” говорить про те, що розробка стратегії повинна відштовхуватися від ринку і зовнішнього середовища. Вагомим впливом на

результати діяльності підприємства позначаються ресурси, джерела яких знаходяться за межами безпосередніх ринків збуту або галузі. Аналізом середовища є процес виявлення, вивчення можливостей і загроз, що створюються зовнішніми силами. Важливо обмежити його керованими і дійсно значущими факторами, інакше обсяг інформації перевищить всі межі. В аналізі середовища, точніше в самому середовищі, можна виділити п'ять напрямів: технологічний, державний, культурний, економічний і демографічний [6, с. 144-145].

Внутрішній аналіз необхідний для детального вивчення стратегічно важливих аспектів самого підприємства. Зокрема, в межах внутрішнього аналізу вивчається ефективність діяльності, а також основні стратегії (сильні і слабкі сторони, стратегічні проблеми). Внутрішній і зовнішній аналіз служить двом цілям: допомогти в ідентифікації стратегічних варіантів і визначенні критеріїв вибору кращих із них.

Отже, мета підприємства полягає в тому, щоб створити таку стратегію, в якій використовувалися б сильні сторони підприємства і слабкі конкурентів, а також здатну нейтралізувати слабкі сторони підприємства товаровиробника і сильні – його суперників. Ідеалом, на нашу думку, є конкуренція в економічно розвинутій, зростаючій галузі зі стратегією, яка базується на перевагах, що їх суперники нейтралізувати не можуть.

Економічне зростання забезпечується цілим рядом найважливіших факторів: рівнем економічних свобод на підприємстві, адекватним правовим захистом підприємництва, рівнем безпеки підприємців, наявністю вагомих стимулів до ведення підприємницької діяльності [7, с. 107].

Натомість основоположним фактором економічного розвитку як підприємництва, так і окремо взятого підприємства є рівень його матеріально-технічної бази, наявності грошових активів.

Знання факторів і механізмів їх впливу на інвестиційну діяльність має важливе наукове і практичне значення перш за все для розробки науково обґрунтованої інвестиційної політики і для поживлення інвестиційної діяльності підприємства [8, с. 61].

Всі фактори, що впливають на інвестиційну діяльність, у залежності від їх рівня можна класифікувати на дві групи:

1. Фактори, що впливають на інвестиційну діяльність на макрорівні.
2. Фактори, що впливають на інвестиційну діяльність на мікрорівні.

Першою макроекономічною передумовою активізації інвестиційної діяльності є зниження інфляції. Досвід багатьох країн показує, що періоди високої інфляції завжди пов'язані з інвестиційним спадом або інвестиційним застоєм. Це закономірно, адже інфляція робить не вигідною для вкладення капіталу сферу виробництва в порівнянні зі сферами обороту капіталу і посередництва, де термін обороту капіталу і повернення грошей коротший [9, с. 146-147]. Вона напружує банківський відсоток, який повинен бути дещо вищим за темп інфляції, і робить

кредит недоступним для переважної кількості інвестицій, що забезпечують високу ефективність у нормальних економічних умовах. Інфляція створює обстановку економічної і політичної нестабільності, збільшуючи ризики, особливо при довгострокових вкладеннях капіталу.

Другим фактором активізації інвестиційної діяльності є зниження банківського відсотка. Парадокс сучасної ситуації полягає в тому, що досягнення основної передумови активізації інвестиційної діяльності – зниження інфляції – не може бути реалізовано у зв'язку з дуже повільним зменшенням ставок банківських відсотків, хоча їх зменшення складає одну з важливих цілей антиінфляційної політики [10, с. 148-149]. Позначається обережність банків в оцінці перспектив стійкого придушення зростання цін, а також у загальній ситуації на фінансових ринках.

Третім фактором активізації інвестиційної діяльності є ослаблення жорсткості грошової політики і збільшення внутрішнього попиту. Центральну роль при цьому відіграє зниження податкового тиску. Воно необхідне, щоб збільшити частину прибутку, який використовується на оновлення і розвиток виробництва. Відносне зменшення податків повинно стати ланкою ширшої системи заходів по стимулюванню попиту внутрішнього ринку, яка є логічним продовженням політики реформ після приборкання інфляції і досягнення стабілізації.

Четвертим фактором активізації інвестиційної діяльності є перетворення заощаджень населення і засобів інших суб'єктів ринку в джерело фінансування інвестицій. Це можливо при концентрації вказаних коштів у банківській системі, в страхових і інших фінансових установах.

П'ятий фактор активізації інвестиційної діяльності – це технологічний прогрес. Під цим терміном розуміється розробка нової і вдосконалення наявної продукції, створення нової техніки і нових виробничих процесів. Механізм дії технологічного прогресу на інвестиційну активність підприємства визначається формуванням більш високого рівня чистого інвестиційного прибутку в процесі реалізації інноваційних проектів.

Шостим фактором активізації інвестиційної діяльності є інвестиційний клімат у країні. Під цим терміном розуміється система правових, економічних, соціальних, політичних і інших умов здійснення інвестиційної діяльності в конкретній країні, що здійснюють істотний вплив на рівень прибутковості і ризики інвестицій.

Державне регулювання інвестиційної діяльності доповнює механізм ринкової саморегуляції, підсилюючи або знижуючи вплив окремих факторів, що визначають інвестиційну активність окремих суб'єктів господарювання.

Сьомим фактором активізації інвестиційної діяльності є циклічність економічної динаміки. Економічні цикли, що характеризуються періодичним зростанням і зниженням ділової активності у країні, відображаються на обсягах і результатах практично всіх видів економічної діяльності, в тому числі і на інвестиційній. У періоди зростання економіки

збільшується обсяг інвестиційного попиту і відповідно зростає рівень інвестиційної активності підприємств. При цьому збільшення обсягів інвестування підтримується низьким рівнем ставки відсотків на фінансовому ринку, що сприяє активному формуванню доходів і заощаджень. У періоди спаду економіки прагнення до збільшення заощаджень викликати не зростання, а зниження інвестицій. Це пов'язано з наступним: в умовах депресії, що знижує рівень доходів, збільшення заощаджень скорочуватиме обсяг споживання. Оскільки інвестиції в цих умовах не приведуть до зростання попиту на додатково виготовлену продукцію споживчого призначення, зростання заощаджень у цих умовах сприятиме формуванню дезінвестиційних процесів.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Зараз в Україні деформовано багато ланок фінансово-кредитної системи, розбалансовано фінансові відносини між державою і сферою матеріального виробництва, державою і населенням, центром і регіонами. Тому країні потрібні кардинальні заходи на всіх рівнях управління і господарювання, що забезпечуватимуть поступове переведення фінансових відносин у нормальне русло; це гарантуватиме здорове, продуктивне функціонування бюджету, кредиту, фінансів матеріального виробництва і територіальних утворень.

У ринковій економіці взаємодіє три основні ринки: ринок товарів і послуг; ринок праці; фінансовий ринок. Саме на фінансовому ринку виявляються економічні відносини між господарюючими суб'єктами, населенням і державою з приводу мобілізації тимчасово вільних грошових коштів для кредитування, інвестування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Портер М. Э. Конкуренция / М. Э. Портер; [пер. с англ.]. – М. : Вильямс, 2006. – 608 с.
2. Волкова Н. Н. Индустриальные кластеры США / Н. Н. Волкова, Т. В. Сахно // США - Канада. Экономика, политика, культура. - 2007. - №1. - С. 51-68.
3. Управление инновационными проектами / Методология управления инновационными проектами / [Т. В. Александрова, С. А. Голубев, О. В. Колосова и др.; под общ. ред. проф. И. Л. Туккеля]. – [2-е изд., перераб. и расш.]. – СПб. : СПбГТУ, 2012. – Ч. 1. -100 с.
4. Оцінка інноваційних кластерних проектів / І. В. Гріщенко, Н. В. Білецька, Л. М. Клівіденко, В. А. Циганчук // Торгівля, комерція, підприємство. – Львів, 2015. – № 19. – С. 86-89.
5. Гріщенко І. В. Інвестиційно-інноваційний розвиток підприємств в умовах системних перетворень / І. В. Гріщенко, Н. В. Білецька, Л. М. Клівіденко // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. – Львів, 2016. – № 50. – С. 157-161.
6. Гріщенко І. В. Теоретико-методологічні основи інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств / І. В. Гріщенко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 1. – С. 142-145.

7. Колесов С. В. Інноваційно-інвестиційний потенціал підприємства: методологічні підходи до сутності та оцінки / С. В. Колесов, В. І. Кривда // Формування ринкових відносин в Україні : збірник наукових праць. – Вип. 5 (96). – Київ, 2009. – С. 103-110.

8. Йохна М. А. Экономика и организация инновационной деятельности / Йохна М. А., Стадник В. В. – К. : Издательский центр “Академия”, 2005. – 400 с.

9. Гріщенко І. В. Система забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств / І. В. Гріщенко, О. В. Балахонова // Шляхи активізації інноваційної діяльності в освіті, науці, економіці : зб. наук. праць. – Вінниця, 2016. – Т. 1. – С. 145-147.

10. Гріщенко І. В. Структурна модель інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства / І. В. Гріщенко, О. М. Денисюк // Шляхи активізації інноваційної діяльності в освіті, науці, економіці : зб. наук. праць. – Вінниця, 2016. – Т. 1. – С. 147-149.

REFERENCES

1. Porter, M. Je. (2006), *Konkurencija, Vil'jams, M.*, 608 s.

2. Volkova, N. N. and Sahno, T. V. (2007), *Industrial'nye klastery SShA, SShA - Kanada. Jekonomika, politika, kul'tura*, №1, s. 51-68.

3. Upravlenie innovacionnymi proektami / Metodologija upravljenja innovacionnymi proektami, T. V. Aleksandrova, S. A. Golubev, O. V. Kolosova i dr. (2012), 2 nd ed, SPbGTU, SPb, Ch. 1, 100 s.

4. Grischenko, I. V. Bilets'ka, N. V. Klividenko, L. M. and Tsyhanchuk, V. A. (2015), *Otsinka innovatsiynykh klasternykh proektiv, Torhivlya, komertsiya, pidpryyemnytstvo*, L'viv, № 19, s. 86-89.

5. Grischenko, I. V. Bilets'ka, N. V. and Klividenko, L. M. (2016), *Investytsiyno-innovatsiynny rozvytok pidpryyemstv v umovakh systemnykh peretvoren', Visnyk L'vivs'koyi komertsiiynoyi akademiiyi. Seriya ekonomichna*. L'viv, № 50, s. 157-161.

6. Grischenko, I. V. (2009), *Teoretyko-metodolohichni osnovy investytsiyno-innovatsiynoyi diyal'nosti pidpryyemstv, Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, № 1, s. 142-145.

7. Kolesov, S. V. and Kry'vda, V. I. (2009), *Innovacijno-investy'cijny'j potencial pidpryyemstva: metodologichni pidxody' do sutnosti ta ocinky', Formuvannya ry'nkovy'x vidnosy'n v Ukrayini: zbirny'k naukovy'x pracz', vy'p. 5 (96)*, Ky'yiv, s. 103-110.

8. Joxna, M. A. and Stadny'k, V. V. (2005), *Экономика и организационная деятельность в инновационной сфере, Y'zdatel'sky'j centr "Akademy'ya"*, K., 400 s.

9. Grischenko, I. V. and Balakhonova, O. V. (2016), *Systema zabezpechennya investytsiyno-innovatsiynoyi diyal'nosti pidpryyemstv, Shlyakhy aktyvizatsiyyi innovatsiynoyi diyal'nosti v osviti, nautsi, ekonomitsi: zb. nauk. prats', Vinnytsya*, T. 1, s. 145-147.

10. Grischenko, I. V. and Denysyuk, O. M. (2016), *Strukturna model' investytsiyno-innovatsiynoho potentsialu pidpryyemstva, Shlyakhy aktyvizatsiyyi innovatsiynoyi diyal'nosti v osviti, nautsi, ekonomitsi: zb. nauk. prats', Vinnytsya*, T. 1, s. 147-149.